

BAŞYAZI

2000'li yıllara girerken Türkiye'nin gündemini: "57. Hükümetin Reformları", bu reformlara karşı gelişen "Emek Platformu" ve "İzmit Depremi" ile tüm bu gelişmelerin birbirleriyle olan ilişkiler oluşturmaktadır.

Yüzyılın belki de en son doğal felaketlerinden biri olan İzmit depremini Bolu-Yalova illeri arasında 17.08.1999 tarihinde yaşadık. Bu depremde, sayıları tam olarak belirlenemeyen binlerce vatandaşımız hayatını kaybetti, binlerce vatandaşımız sakat kaldı, on binlerce ev tamamen yıkıldı, on binlerce ev oturulmaz hale geldi, hatta Sakarya ili ile Gölcük ilçesi neredeyse tamamen haritadan silindi, ülke genelinde vatandaşlarımız günlerce evlerine girmedi. Depremın yaratmış olduğu ekonomik zarar; spekülatif değerler olarak 5 ile 10 milyar dolar arasında verildi. Ancak tam olarak saptanamadı. Aylarca enkaz kaldırma çalışmalarının nasıl yapılacağı ile geçici prefabrik deprem konutlarının gerekli olup olmadığı tartışıldı.

Devletin tüm kurum ve kuruluşlarıyla, deprem sonrası organize olamadığı günlerce tartışıldı. Yardım kampanyalarının gerekli olup olmadığı tartışıldı, Bakanların ve Kızılay Derneği Başkanının istifası istendi. Depremzedelerin kurtarılması, barınması, temel ihtiyaçlarının karşılanması yönünde çalışmalar sürdürülürken, Hükümet, Ankara'da Sosyal Güvenlik Yasası ile Af Yasasını çıkardı. Af Yasası, kamuoyunun yoğun baskısıyla Cumhurbaşkanı tarafından ret edildi. Ancak Sosyal Güvenlik Yasası Cumhurbaşkanı tarafından onaylandı.

Bu deprem ile ilgili çok şey yazıldı, söylendi ve gösterildi. Ancak, bu depremin ardından oluşan tepkiler, daha önceki olaylardan öte, daha farklı oldu. Sivil Toplum Kuruluşlarının önemi ve etkinliği ortaya çıktı.

Türkiye, yıllardır sürdürdüğü

yanlış Sanayileşme politikaları kapsamında, Sanayisini ağırlıklı olarak 1. Derece Deprem Bölgesi olan Marmara bölgesinde kurmuştur ve bu bölgede yatırımları da sürdürmektedir. Bu sanayi bölgesinde yer alan fabrika ve tesislerde gerekli işgücü, ülkenin değişik bölgelerinden göç ile gelen vatandaşlarımızdan sağlanmıştır. Belki tesisler depreme karşı uluslararası standartlarda yapılmış olabilir. Ancak, bu tesislerde çalışacaklar ile dolaylı istihdamı sağlananların yaşam koşulları (konut, sağlık, eğitim) görmezlikten gelinmiştir. Özellikle 1980 sonrası yıllardır izlenen popülist politikalar ile deniz ve su alanları doldurulup parti yandaşlarına rant sağlandı, yerbilimleri görmezlikten gelinerek 2-3 kat inşa edilmiş binalara 5-6 kat izin verildi, kentler yeterli düzeyde yeşil alan bırakılmadan yüksek yüksek bloklardan oluşturuldu. Ancak bu ekonomik ve siyasi rantın bedeli ve sonuçları, deprem ile birlikte, Türkiye için çok ağır oldu. Kamuoyunda oluşan toplumsal tepki sadece bu geçmişin bir değerlendirilmesine dayanmadı. Ayrıca günlerce göçük altında "Devlet Babadan" kurtarılmayı bekleyenler, göçüklerin etrafındaki kaldırımlarda barınmaya çalışanlar, hastane bahçelerinde yaralarının sarılmasını bekleyenlere gereken yardımlar yapılmadı.

Bilim adamları, uzmanlar araştırmacılar gelecekle ilgili doğal olaylarla görüşlerini defalarca dile getirmiş-

lerdir. Ülkemizde doğal olay meydana geldiğinde belli bir süre tartışılır, konuşulur ve hiçbir girişimde bulunmadan başka bir afet beklenir. İzmit ve civarında meydana gelen deprem, Ülkemizi sadece konuşan, tartışan bir ülke konumundan çıkarıp, bilim adamlarının görüşlerinin hiç zaman kaybetmeden hayata geçirilmesi için bir fırsat olmuştur. TMMOB'nin Birlik Haberleri Bülteni'nin Ağustos-Kasım 1998 sayısında Dr. Cihangir ÖZSANLI "İstanbul'da Yerleşim ve Deprem Gerçeği" başlıklı yazısında meydana gelen depremin haberini vermiştir. İstanbul'da tarih boyunca meydana gelen depremlerden bahsettikten sonra şöyle demektedir. "Söz konusu kuşak boyunca üç adet sakin bölge bulunmaktadır. İzmit-Yalova arasında İzmit Körfezi, Sarayburnu-Silivri arası, Marmara Adası Kuzeyi Şarköy-Müreفته arası, bu bölgeler, deprem istatistikleri açısından ileride büyük depremlerin olma olasılığının çok yüksek olduğu alanlardır" demiştir. Bir çok sempozyum ve panelde yörenin hassasiyeti konunun uzmanları tarafından dile getirilmiştir. Ancak dinleyen kim! Ülkemizde bilime ve bilim adamına gereken önem verilmediği bir gerçektir. Her zaman ön planda tutulan anlayış popülist politiklardır. Bu politikaların faturasını bu ülkenin insanları yıllardır ödüyor. Anlayış kökten değişmediği sürece daha uzun yıllarda ödemeye devam edecektir.

Bu facianın faturası ağırlıklı olarak müteahhitlere çıkarılıyor. Müteahhitlerin de içinde olduğu, belediye-

sinden, bakanlığına, mühendisine kadar tüm sistemin yeniden ele alınması, popülist anlayıştan uzak, kar marjını değil insan hayatını birinci plana alan yeni bir anlayışla işe başlanması gerekir.

Fay hatları üzerinde de yerleşim yerleri oluşturulabilir. Ancak bunun için gerekli zemin etütleri yapılır. Binaların inşaat kaliteleri ona göre saptanır. Yönetmelikler eksiksiz uygulanır. Dünyanın bir çok ülkesinde uygulamalar vardır.

Her doğal olaydan sonra "Devlet yaraları saracaktır" anlayışı artık terk edilmeli. Önemli olan yaranın olmaması ya da yaranın hafif olması için gerekli önlemlerin alınması, taviz verilmeden uygulanması gerekir. Yarayı sarmak değil tedavi etmek, ya da yaranın meydana gelmemesi için gerekli alt yapı ve organizasyonu oluşturmaktır.

Depremi şiddetine, süresine göre yeryüzünde etkileri olacaktır. Bu kaçınılmazdır. Ancak gereken önlemler alınırsa bu en az insan kaybı ve maddi yıkıntı ile atlatılabilir.

Bu depremden sonra, çıkartılabilecek en önemli sonuçlardan biri de; her bir yerleşim yerine ilişkin deprem, sel, yangın vb. doğal afetlere ilişkin senaryoların oluşturulmasıdır. Bu senaryoların oluşturulmasında geçmişe dönük istatistik bilgiler baz alınmalı, her bir senaryo üzerinde alınacak önlemlere ilişkin dönem dönem uygulamalar yapılmalıdır.

Elektrik, su, barınma, haberleşme, ulaşım başta olmak üzere temel hizmetler ile iş makinası, iş gücü ve sağlık hizmetlerinin nereden, nasıl karşılanacağı her bir senaryo için belirlenmeli, envanter çıkartılmalı ve bu senaryoların oluşturulmasında komşu yerleşim yerleri ile sivil toplum örgütlerinin de katılımının sağlanacağı şekilde ortak çalışmalar yapılmalıdır.

Ayrıca, her bir yerleşim yeri için-

de, doğal afetlerin olması durumunda, çadır kent olarak kullanılmak üzere Çok Amaçlı Yeşil Alanlar oluşturulmalı ve bu yeşil alanlar içinde, elektrik, su, haberleşme, mutfak, tuvalet vb. hizmetlerin her an kullanılabilir şekilde yer alması sağlanmalıdır.

Bölgesel kriz merkezlerinin yeri, kapsamı ve kimlerden oluşacağı önceden belirlenmeli ve zaman zaman uygulamalar yapılmalıdır.

Özellikle Marmara Bölgesi başta olmak üzere olan tüm deprem kuşaklarında ve sel tehdidinde olan tüm yerleşim birimlerinde, bir program doğrultusunda, konutlar tek tek incelenerek sonuçlarına göre kişiler ve kurumlar bilgilendirilmeli, gerektiğinde Yerel Yönetimlere üzerinde baskı oluşturulmalıdır.

Sosyal Güvenlik Yasası'nın tüm taraflarca üzerinde mutabakat sağlanarak çıkartılmasının en demokratik yol olduğunu ve çalışan tüm kesimlere rağmen çıkartılmış bir yasanın uygulanmasının çok demokratik olmadığını düşünmekteyiz. Ayrıca kamu yararı açısından İmtiyaz Sözleşmelerinin incelenmesi görevinin Danıştay'dan alınması ve Kamu Hizmetine konu olan İmtiyaz Sözleşmelerinin kapsamındaki anlaşmazlıkların çözümünde Uluslararası Tahkimin uygulanmasına ilişkin yapılan Anayasal değişikliğin de kamuoyunun yeterince aydınlatılmadan yapıldığını düşünmekteyiz ve özellikle Danıştay'ın Kamu Hizmetlerine ilişkin sözleşmeleri incelemesi görevinden çıkartılmasının tamamen siyasi bir anlayışı içerdiğini ve bu değişikliğe tamamen karşı olduğumuzu belirtmek isteriz

Sosyal Güvenlik Yasası ile Uluslararası Tahkime ilişkin Anayasa Değişiklikleri karşısında, sendika ve meslek örgütleri her türlü siyasi ve ideolojik kimliklerini bir tarafa bırakarak sadece demokratikleşme ve insanca yaşam için bir araya gelerek Emek Platformunu oluşturmuştur. Bu durum, Türkiye Siyasi Tarihinde, ortak çıkarlar üzerinde dayatmalara karşı gelişen geniş bir toplumsal uzlaşmadır. Bunun yanında İzmit Depreminde, Merkezi İdarenin ve bürokrasinin zamanında organize olmaması karşısında, göçük al-

tında kalan vatandaşların birbirlerini kurtarmada göstermiş olduğu dayanışma ve bu dayanışmaya tüm sivil toplum örgütlerinin katılması durumu önemli bir toplumsal dayanışmayı ortaya koymuştur.

Bu iki gelişme, ortak çıkarlar üzerinde uzlaşarak hareket edebilen Sivil Toplum Örgütlerinin, 2000li yıllarda Türkiye'nin siyasi yapısına ağırlıklarını koyacağını göstermektedir.

Ayrıca, kurtarma çalışmalarına katılan 1600 civarındaki madencilerin başarılı çalışmaları birçok insanın sağ olarak çıkarılmasını sağlamıştır. Yaklaşık 100 civarında meslektaşımızın yönetiminde yürütülen çalışmaların medyada yeterli düzeyde yer almadığını belirtmek isteriz. Çalışmalara katılan tüm madencileri yaptıkları bu insanlık görevi nedeniyle kutlamak isteriz. Ayrıca kullanılmayacak oranda hasara uğramış binaların yıkılması için, madencilik yöntemleri uygulanarak, patlayıcı maddelerle yıkılması çalışmalarının da maden mühendisleri ve konunun uzmanları denetiminde başarı ile yapılabileceğini belirtmek isteriz. Ülkemizde bu çalışmayı yürütebilecek uzmanlarımızın var olduğunu bir kez daha tekrarlıyoruz. Bu iş için yabancılara milyonlarca dolar ödemeye gerek olmadığını vurgulamak isteriz. İlgili Kurumlar ve uzman meslektaşlarımız bu görevi yerine getirmeye hazırdırlar.

İnşaat sektöründe kullanılan agreganın ne kadar önemli olduğu herkes tarafından bilinmektedir. Konu ile ilgili olarak Odamızın İstanbul Şubesi ve Jeoloji Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi 2. Ulusal Kırmataş Sempozyumu'nu gerçekleştirdi. Agreganın kalitesi konusunda uzmanlar görüşlerini bu sempozyumlarda dile getirdiler. Kalitesiz agrega kullanımının faturasının ağır olduğu bu doğal olay sonucu bir kez daha görüldü. Taş ocaklarındaki başıbozuk üretime son verilmesi, üretimin mühendisin denetiminde yapılması, uygun malzemenin üretimi konusunda artık gereken hassasiyetin gösterilmesi hususunda herkesin üzerine düşeni yapacağına inanıyoruz. Çalışmalarımız ve görüşlerimiz ilgililere, yetkililere ve uygulayıcılara iletilmiştir.